

competitive activity; be in partnership with a teacher; have a certain freedom to choose the way of mastering the relevant professional positions. The basic principles of the application of the activity approach in higher physical education are: the principles of unity of consciousness and activity, activity and objectivity; independence, motivation, converting and purposeful nature of the activity, subjectivity and mediation activities efficiency.

Keywords: *activity approach, the formation, availability, future volleyball coaches-teachers, coaching activities.*

УДК 378.147:78

Федоришин В. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА АКМЕОЛОГІЧНОЇ РОЗВИНЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Стаття розкриває особливості структурної побудови акмеологічного розвитку майбутніх учителів музики у процесі мистецького навчання. Адже акмеологічний розвиток майбутнього вчителя музики в процесі навчання в інститутах мистецтв та музично-педагогічних факультетах вищих навчальних закладів мистецької освіти забезпечує взаємозв'язок структурних компонентів, а саме: мотиваційно-цілеспрямований, орієнтаційно-компетентнісний, комунікативно-технологічний, проєктивно-корекційний, діяльнісно-творчий. У статті доведено, що вибір оптимальних засобів впливу на формування особистості, відстоювання точки зору щодо утвердження власної "Я"-позиції спрямовує майбутнього вчителя на досягнення найвищого ступеня розвитку, а саме акмеологічного самовдосконалення.

Ключові слова: *компонентна структура, акмеологічний розвиток, майбутній вчитель музики, інститути мистецтв, педагогічні університети.*

Високі вимоги до якості фахової підготовки майбутніх учителів музики зумовлюють необхідність створення та впровадження в практику цілісної системи акмеологічного розвитку студентів музично-педагогічних факультетів та інститутів мистецтв педагогічних університетів [1, с. 33]. Адже сучасна вітчизняна освіта переживає період глобальних трансформацій відповідно до міжнародного рівня фахівців цього профілю, які зумовлені новими тенденціями в розвитку суспільства, а також динамікою науково-технічного прогресу.

Справжній викладач будь-якого напрямку – завжди соціально активна особистість, з яскравою індивідуальністю, здатна до цілеспрямованого й свідомого самовдосконалення, до вільного життєвого самовизначення та творчої самореалізації в професії. Це твердження особливо принципове для майбутніх викладачів мистецьких спеціальностей, зокрема майбутніх учителів музики, оскільки їхня професійна діяльність безпосередньо

пов'язана з презентацією як особистісних творчих здобутків, так і виконавської творчості вихованців у різних видах музичної діяльності. Лише навчившись працювати творчо й усвідомивши засоби й стимули для розкриття власних можливостей, учитель музики зможе створити відповідні умови для розвитку творчого потенціалу учнів, їх креативних здібностей. Якість музичної освіти безпосередньо пов'язана з розвитком творчої активності, ініціативи, самостійності учасників освітнього процесу. Сучасний фахівець повинен бути здатним не лише до репродуктивної діяльності, але й до прийняття нестандартних рішень, прагнути до постійного самовиховання, самовдосконалення, самореалізації свого творчого потенціалу.

Мета статті полягає у розкритті компонентної структури акмеологічної розвиненості майбутнього вчителя музики. Адже у сучасних умовах важливо, щоб учитель як суб'єкт педагогічної дії був впевненим у вирішенні завдань професійного навчання, у правильності прийняття власних рішень. Вибір оптимальних засобів впливу на формування особистості, відстоювання точки зору щодо утвердження власної "Я"-позиції спрямовує майбутнього вчителя на досягнення найвищого ступеня розвитку, а саме акмеологічного самовдосконалення.

Удосконалення педагогічної освіти в сучасних умовах потребує звернення до міждисциплінарної галузі знань у системі наук про людину – акмеології, яка досліджує процес досягнення людиною вершин її творчості, професійної майстерності і виступає своєрідною теорією найвищих досягнень людини й цивілізації. Процес акмеологічного розвитку особистості як ознаку вершини в реалізації власного творчого потенціалу доцільно спрямовувати не лише на знанняву зорієнтованість фахової підготовки майбутніх учителів, а головне – на формування їх особистісно-ціннісних позицій з проекцією на постійний подальший акмеологічний розвиток.

Фундаментальність акмеологічної науки підтверджується розробленими теоретичними концепціями, серед яких: особистісно-професійний розвиток; моніторинг навчальних досягнень майбутніх фахівців у галузі освіти; самоорганізація рефлексії творчого мислення; акмеологічна дія, акмеологічний тренінг (А. Деркач, А. Гусєв, Г. Данилова, В. Зазикін, А. Кириченко, Н. Кузьміна, А. Ситніков, С. Степанов та ін.). Монографічні роботи з різних проблем акмеології опублікували: О. Анісімов, Є. Богданов, О. Бодальов, В. Вакуленко, Н. Вишнякова, А. Гусєв, А. Деркач, В. Зазикін, А. Кириченко, Н. Кує, Н. Конюхов, Н. Корнієнко, Н. Кузьміна, М. Кухарєв, Л. Лаптєв, А. Маркова, В. Михайловський, А. Огнєв, С. Пальчевський, А. Реан, І. Семенов, А. Ситніков, С. Степанов, Ю. Синягін та ін.

У взаємозв'язку з філософією, психологією, педагогікою, культурологією акмеологічні засади вищої освіти розробляються такими вченими, як: К. Абульханова-Славська, В. Вакуленко, Н. Гузій, А. Деркач, Г. Коваленко, Н. Кузьміна, та в сфері мистецької освіти – І. Виноградова, Н. Гузій, К. Завалко, А. Козир, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.

Важливим етапом розвитку акмеологічних ідей був перехід від абстрактного розгляду ідеалу в релігійній та філософській думці. У цей період активно розроблялась акмеологічна ідея про ідеальність особистості у педагогіці та теорії виховання, осмислена та практична реалізація засобів, що покращують положення людини у праці. Ця ідея була реалізована у багатьох країнах світу.

Провідним напрямом зарубіжної педагогічної думки є розробка теорії, фундаментальні положення якої сприяли розв'язанню проблеми гармонізації потреб високотехнічного постіндустріального суспільства з інтересами людини взагалі й взаємин конкретних суб'єктів педагогічного процесу зокрема. Представники гуманістичної психології та педагогіки (Р. Бернс, Б. Кларк, Д. Кліланд, Ф. Кумбс, А. Маслоу, К. Роджерс) на противагу фрейдизму та когнітивізму виходили з положення про абсолютизацію унікальності, неповторності, свободи особистості як вищої цінності. Вони, критикуючи існуючу практику, пропонували вчителям відмовитися від звички бути "господарем" своїх підопічних, рекомендували "йти поряд з ними", постійно враховувати їхні інтереси і потреби, гарантуючи тим самим повноцінне формування особистості учнів. Цей напрям сприяв розробці закономірностей і механізмів розвитку особистості вчителя на ступені його професійної зрілості.

Акмеологічний підхід як базисна методологічна програма характеризується прогностичністю, оскільки орієнтує вчителя на прогноз якісного результату в його підготовці до практичної діяльності, на аналіз продуктивності сучасного досвіду підготовки педагога й виділення перспективних ідей, чинників, під впливом яких він складається, на вивчення акмевершин у музично-педагогічній роботі, на проектування методичних моделей професійної діяльності. Акмеологічному розвитку особистості в сфері мистецької освіти на сучасному етапі властиві такі основні характеристики: гуманізація, гуманітаризація, інноваційність, інтегративність, проєктивність та творчість.

Вимоги до високого рівня особистісно-професійного розвитку вчителя музики та самореалізації творчого потенціалу набувають сьогодні особливого значення і актуалізації в умовах недостатнього престижу самої професії в державі та суспільстві, розповсюдженого споживчого ставлення до музичного мистецтва, зниження значимості уроків мистецтва до

другорядної ролі в освіті школярів, катастрофічне зменшення годин на уроки музичного мистецтва та багато ін.

У свою чергу акме-орієнтована мистецька освіта створює основу для наступного послідовного та безперервного саморозвитку і творчо-продуктивної самореалізації фахівця як особистості й професіонала, на чому і повинна базуватись підготовка майбутнього вчителя музики як високоосвіченого професіонала [5, с. 271].

Процесуальну системність акмеологічного розвитку майбутнього вчителя музики, на нашу думку, забезпечує взаємозв'язок інтегруючих структурних компонентів, які передбачають цілісність цього процесу. Отже, акмеологічний розвиток майбутнього вчителя музики забезпечує взаємозв'язок компонентів, а саме: мотиваційно-цілеспрямованого, орієнтаційно-компетентісного, комунікативно-технологічного, проєктивно-корекційного, діяльнісно-творчого.

Однією з важливих умов акме-розвитку особистості є її мотиваційна спрямованість. Тому доцільно виокремити фактор мотивації студентів, оскільки це спонукає до стійких, довготривалих і енергійних вольових дій ті мотиви, які споріднюються з внутрішніми намірами, життєвими пріоритетами особистості. Вищі мотиви діяльності, в свою чергу, визначають професійну висоту суб'єкта, "який вже не просто працює (для себе, для інших). Він іще і творить – для Вічності. І в цьому проявляється істинно творчий вимір діяльності як форми життя" (В. Марков) [4, с. 165]. Такий рівень мотивації, в основі якого лежать вищі професійно-особистісні цінності, ідеали, смисли можна визначити як "акме-мотивацію" (А. Деркач), в якій одну із вищих ступенів в ієрархії мотивів буде займати мотив досягнення "акме" [2, с. 79].

Сучасна епоха поставила перед освітою складні, принципово нові важливі завдання. Загострення глобальних проблем людства потребує суттєвих змін усієї стратегії діяльності останнього, а тому й формування того нового типу практичного світогляду, який і визначає цю стратегію. У вирішенні цього завдання, яке стало найважливішим не лише для сучасних мислителів, політиків, а й для усього людства, головну роль безумовно повинна відігравати сучасна компетентісна мистецька освіта.

Важливою є комунікативна діяльність майбутнього вчителя музики. У процесі фахової роботи широко використовуються різні форми комунікативних стратегій мистецької підготовки майбутніх учителів: широкого "застосування партнерського діалогу між викладачем і студентами, забезпечення толерантних навчальних стосунків між ними, використання конкретно-ситуаційних засобів навчання тощо" [3, с. 139].

Виокремлений проєктивно-корекційний компонент визначається необхідністю накопичення системних теоретичних знань, категоріально-

понятійного фонду, розвитком аналітичного та активізацією музично-педагогічного мислення в єдності з професійно необхідними якостями. Необхідність виділення цього компонента пов'язана також з інтеграцією психологічних і педагогічних факторів, які впливають на процес навчання, з внутрішньою структурою особистості студентів, з їх індивідуальними можливостями і загальною спрямованістю. Особливістю виокремлення проєктивно-корекційного періоду фахового навчання майбутніх учителів музики є те, що він забезпечує певну стадію розвитку свідомості майбутнього фахівця, виявляє суперечність між тим, яким студент себе уявляє, і тим, яким себе мислить вже у статусі вчителя. Тобто проєктивно-корекційний елемент фахово-орієнтаційної підготовки майбутнього вчителя музики передбачає становлення його суб'єктної свободи особистісного "Я", тобто індивідуальної своєрідності, адже це – форма відображення у свідомості індивіда власного об'єктивно-реального розвитку особистісних професійних якостей.

У вирішенні цього завдання важливу роль відіграє діяльнісно-творча підготовка студентів інститутів мистецтв, що орієнтує їх на самостійну, акмеологічно-практичну роботу. Адже акмеологічна спрямованість націлює та прогнозує майбутніх учителів музики на якісний результат продуктивної діяльності; виокремлення перспективних ідей (на базі отриманого досвіду); передбачає орієнтацію на національні й професійні цінності, стимулює на шляху досягнення успіху в фаховій діяльності, спрямовує до вершин педагогічної творчості.

Вищевказані компоненти розкривають якість акмеологічного напрямку підготовки студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів через критерії й показники сформованості цього феномена, а саме: мотиваційно-цілеспрямований компонент представляє такий критерій, як міру прояву спонукальних мотивів студентів до особистісно-професійного зростання та самопізнання та показників: вияву в студентів особистісних естетичних потреб та усвідомленого ставлення до досконалого оволодіння музичним мистецтвом; інтерес до фахового самовдосконалення.

Орієнтаційно-компетентнісний компонент орієнтується на критерій, що розкриває ступінь психологічної установки студентів інститутів мистецтв на досконале опанування теоретичною базою музичної педагогіки і показники: здатність до набуття глибоких і системних музично-теоретичних і праксеологічних знань, фахового тезаурусу в процесі пізнання музичного мистецтва; широка ерудованість у сфері національної і світової музичної культури.

Комунікативно-технологічний компонент дає змогу через критерій визначити міру опанування і художньо-емоційного відтворення музично-

виконавських умінь та навичок студентів і такі показники: здатність майбутніх учителів музики до реалізації художньо-технологічного музично-педагогічного комплексу і навичок творчої інтерпретації музичних творів та прояв міжсуб'єктної взаємодії, конгруентності та толерантності в різних формах роботи з дитячими творчими колективами в умовах педагогічної практики.

Проективно-корекційний компонент віддзеркалює критерій, що визначає ступінь розробки проектування тактики особистісного та професійного розвитку майбутніх учителів музики через такі показники: вміння передбачити і спланувати музично-педагогічні дії у різноманітних педагогічних ситуаціях та корекцію постановки складних фахових завдань; уміння рефлексивно оцінювати музичні твори та музично-педагогічні ситуації.

Діяльнісно-творчий компонент через критерій міри творчої спрямованості студентів інститутів мистецтв на практичну реалізацію музично-педагогічної майстерності та показники: використання фахових знань, умінь і навичок у навчально-дієвих та інших презентативних формах музично-педагогічної діяльності та прояв усвідомленого вибору індивідуального стилю музично-педагогічних дій та професійних якостей майбутнього вчителя музики розкриває результативність всіх етапів експериментального навчання.

У висновках доцільно зазначити, що вибір оптимальних засобів впливу на формування особистості, відстоювання точки зору щодо утвердження власної "Я"-позиції спрямовує майбутнього вчителя на досягнення найвищого ступеня розвитку, а саме – акмеологічного самовдосконалення.

Використана література:

1. *Абдуллин Э. Б.* Методологической анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования / Эдуард Борисович Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. *Деркач А. А.* Акмеология: Пути достижения вершин профессионализма / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. – М. : Луч, 1993. – С. 5-83.
3. *Козир А. В.* Акмеологічна спрямованість формування фахової майстерності вчителів музики / Алла Козир // Молодь і ринок : щоквартальний наук.-педагог. та економічний журнал Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. – Дрогобич, 2005. – № 3(13). – С. 136-142.
4. *Марков В. Н.* Системная целостность личности как акмеологическая ценность / В. Н. Марков // Мир психологии. – 2004. – № 1. – С. 161-166.
5. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Галина Микитівна Падалка. – К. : Освіта Україна, 2008. – 274 с.

***ФЕДОРИШИН В. И.* Компонентная структура акмеологического развития студентов институтов искусств педагогических университетов.**

Статья раскрывает особенности структурного построения акмеологического развития будущих учителей музыки в процессе художественного обучения. Ведь акмеологическое развитие будущего специалиста в процессе обучения в институтах искусств и музыкально-педагогических факультетах высших учебных заведений художественного образования

обеспечивает взаимосвязь структурных компонентов, а именно: мотивационно-целенаправленного, ориентационно-компетентностного, коммуникативно-технологического, проективно-коррекционного, деятельностно-творческого. В статье доказано, что выбор оптимальных средств воздействия на формирование личности, отстаивание точки зрения относительно утверждения собственной “Я”-позиции направляет будущего учителя на достижение высокой степени развития, а именно акмеологического самосовершенствования.

Ключевые слова: компонентная структура, акмеологический развитие, будущий учитель музыки, институты искусств, педагогические университеты.

FEDORYSHYN V. I. Component structure of development acmeological students of the Art Institute of Pedagogical Universities.

The article reveals the structural features acmeological construction of future music teachers in the art of teaching. After acmeological future professional development in teaching in institutes of arts and music teaching faculties of higher education in arts education provides the relationship of structural components, namely, motivational and focused, orientation, competence, communicative and Technology, projective, correctional, active and creative. In this paper it is proved that the optimal choice of effects on identity formation, advocacy perspective to firmly establish the “I” position directs future teachers to achieve the highest degree of development, namely self acmeological.

Keywords: component structure acmeological development, future music teacher, art institutes, pedagogical universities.

УДК 378.6:37(510). 016:784.4

Чжао Веньфан
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ІНТЕРЕС КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ В ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКИХ СПІВАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ

У статті висвічується інтерес китайських студентів до традицій української співацької школи з метою їх використання в педагогічній практиці Китаю.

Ключові слова: китайські студенти, українські співацькі традиції, запозичення, трансформація.

Останнім часом значно зріс науковий інтерес до проблеми запозичення й трансформації педагогічного досвіду в галузі мистецької освіти, зокрема до використання українських співацьких традицій, що мають глибинні корені і міжнародне визнання. Підтвердженням цього факту та потягу слов'ян до співу і гри на музичних інструментах слугують архівні матеріали й документи, спогади ще античних істориків, купців, філософів, зарубіжних мандрівників, які здійснювали певні історичні розвідки або просто подорожували в райони нашої Прабатьківщини (Геродот, Пліній, Стратон, Феофан та ін.). З давніх давен спів на Україні мав особливий магічний